

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERISTETI**

“MOLIYA” KAFEDRASI

Qo‘lyozma huquqida
UDK: 336.1(575.1)

SHAMSIDDINOV SHOHRUX SOBIRJONOVICH

**O‘ZBEKISTONDA BYUDJET SIYOSATINI AMALGA
OSHIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH**

70410401 - “Davlat moliyasi va xalqaro moliya”

Magistr
akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar:
i.f.n., dos. Tilabov N.T.

Toshkent–2023

Magistrlik dissertatsiya ishi “ Moliya ”
kafedrasida dastlabki himoyadan o‘tgan.

14 -sonli bayonnoma “ 25 ” aprel 2023 y.

Kafedra mudiri

Xudoyqulov.X.X.

imzo sana

Ilmiy rahbar:

i.f.n.,dos.Tilabov N.T

imzo sana

Talaba:

Shamsiddinov SH.S

imzo sana

Dissertatsiya Moliya va buxgalteriya hisobi fakulteti

2023 yil “ 30 ” may

№ MBF-D1/30 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

ANNOTATSIYA

Ushbu magistrlik dissertatsiya ishida O‘zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirishning mazmuni va iqtisodiy ahamiyati yoritilgan; shu bilan birga byudjet munosabatlarini samarali tartibga solishda byudjet siyosatining tutgan o‘rni yoritib berildi; O‘zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirish mexanizmini samarali tashkil etish va tartibga solish usullarini tahlil qilish natijasida mavjud muammolar aniqlandi va ularning yechimi yo‘nalishlari ko‘rsatib berilgan. Shu bilan birga O‘zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy va amaliy asoslangan xulosa, taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

O‘zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish choralari xaqida yurtimiz va chet el olimlar hamda tadqiqotchilar tomonidan yaratilgan adabiyotlarni elektron, xamda bosma nashrlarni to‘plash orqali mavzumizni nazariy jihatlarini yoritdik.

Kalit so‘zlar: *Byudjet, davlat byudjeti, respublika byudjeti, mahalliy byudjet, byudjet siyosati, soliq siyosati, byudjet taqchiligi, byudjet qoldig‘i, byudjet daromadi, byudjet xarajati.*

SUMMARY

Questions and answers dissertation Uzbekistan budget reconciliation policy mechanism for improving the content and economy the meaning of yeritilgan; Shuang birga budget self-taught and Samaritan compiler budget policy advisory council; Uzistetik policy samaritib berildi; muammolandi and ularning are among the most sociable residents of berilgan. Shu bilan birga Uzbek budget reconciliation policy mechanism for improving the crisis of science and practice is based on conclusion, proposal and recommendation.

Among the measures to improve the mechanism of implementation of budget policy in Uzbekistan, we highlight the theoretical aspects of our topic by collecting electronic, printed publications of literature created by scientists from our country and abroad and researchers.

Key words: *budget, state budget, Republican budget, local budget, Budget Policy, Tax Policy, budget deficit, budget balance, budget income, budget expenditure.*

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro‘yxati.....	7
Keltirilgan rasmlar ro‘yxati.....	8
Keltirilgan qisqartmalar.....	9
I BOB. KIRISH.....	10
1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	10
1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari.....	12
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	13
1.4 Tadqiqot ob’ekti va predmeti.....	14
1.5 Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	14
1.6 Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	15
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.....	17
2.1. Kirish.....	17
2.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi.....	17
2.3 Mavzuga oid mahalliy me’yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi.....	21
2.4 Xulosa.....	25
III BOB. TADQIQOT METODOLOGIYA.....	26
3.1. Tadqiqot dizayni.....	26
3.2. Ma’lumotlarni to‘plash jarayoni.....	27
3.3 Tahlil uchun qo‘llaniladigan usullar.....	27

5.4. Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar.....	27
3.5 Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi	28
3.6 Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	28
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	30
4.1. O'zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirish bilan bog'liq ma'lumotlar tahlil.....	32
4.2. O'zbekistonda byudjet siyosatini amalga oshirishdagi ayrim muammolar tahlili.....	35
4.3. O'zbekistonda mahalliy byudjetlarni mustahamlashga qaratilgan byudjet siyosatini amalga oshirishdagi natijalar tahlili.....	46
V BOB. XULOSA.....	63
5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi.....	63
5.2. Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari.....	64
5.3. Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar.....	66
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	69

I BOB. KIRISH

1.1. Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.

Amalda, byudjeti mamlakatni o'z oldida turgan funksiyasini bajarishda muhim moliyaviy manba bo'lib hisoblanadi. Byudjetlar tizimi mahalliy talab-extiyojlarni to'laroq qondirishni xamda davlatning markazlashgan tartibda amalga oshiradigan tadbirlarining bajarilishi bilan chambarchas bog'langan holda ijro etishga imkon yaratib beradi. Byudjet daromadlarining ko'payishi va resurslarning tejamkorlik bilan sarflanishi vazifasi yuklatadi. Shu bilan brga ijtimoiy-iqtisodiyotning yuksalish sur'atlari to'g'ridan-to'g'ri davlat zahiralarini safarbar qilish, mablag'larni tejab ishlatish borasidagi ishlarni tashkil etish bilan bevosita bog'lik bo'ladi. Bu esa o'z navbatida O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining ijrosini ta'minlash va byudjet siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirishni taqoza etadi.

Shuningdek, byudjet daromadlari amadagi qonunchilik bo'yicha ularga birlashtirilgan soliqlar va yig'imlar hisobiga shakllantiriladi. Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rifojlanishi va ularda shakllantirilgan iqtisodiy salohiyat, demografik omillar ta'sirida soliqlarning birlashtirish yo'li bilan mahalliy byudjetlarni tenglashtirish imkoniyatlariga ega bo'linmaydi. Natijada byudjet tizimi bo'g'inlari o'rtasida daromadlarni qayta taqsimlash orqali byudjet tizimini gorizontal tartibga solish tizimiga ehtiyoj tug'iladi.

Daromadlar borasida byudjet tizimi bo'g'inlari o'rtasida daromadlarni qayta taqsimlashning bir qator kombinatsion usullari mavjud bo'lib, ularga quyidagilarni kiritishimiz mumkin: byudjet dotatsiyalari, byudjet subvensiyalari, o'zaro hisob-kitoblar bo'yicha mablag'lar, byudjet ssudasi, o'tkazib beriladigan daromadlar. Shuningdek byudjetning yuqorida tilga olingan daromadlarni qayta taqsimlash natijasida kelib tushuvchi daromadlarining har biri o'ziga xos vazifani bajaradi.